

AÇIK BİLİM VE AÇIK ERIŞİM NEDİR? NEDEN ÖNEMLİDİR?

Oğuzhan Sandıkcioglu

İAÜ Bilgi Merkezi Uzmanı

Açık Erişim Sorumlusu

oguzhansandikcioglu@aydin.edu.tr

0546 776 54 22

Açık bilim “Bilimsel literatürün İnternet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik bariyerler olmaksızın, erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dizinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olması” olarak tanımlanabilir..

Açık Erişim Nedir?

Açık erişim, akademik ve bilimsel araştırmaların herhangi bir kanuni, mali veya teknik bir engel olmaksızın elektronik olarak erişilebilmesini sağlayarak yayınların kullanılabilir bir şekilde kamuya ücretsiz olarak açılmasıdır.

Neden Açık Erişim?

Bilgiye ulaşımında araçların artmasının en büyük dezavantajı maliyetlerin de aynı oranda artması ve bilimsel araştırmalarda alışveriş imkanlarının sınırlanması olarak gözükmektedir.

- Bu temel sebeple finansal ve yasal engelleri kaldırmak amacıyla hareket eden açık erişim girişimleri dünyada hızla artmakta ve zorunlu kılınmaya başlamıştır.

Neden Açık Erişim?

- Pek çok üniversite artık misyon ve vizyonunu şu şekilde tanımlamaktadır:

“Bilgi üretiminde mükemmele ulaşabilmek ve üretilen bilginin ulusal/uluslararası alanda öncülük etmesini sağlayabilmek”

Neden Açık Erişim?

Bu ilkedен hareketle araştırmacıların ürettikleri bilginin bir alışveriş sahasında derlenmesi, toplanması, kullanılabilir hizmete sunulması ve diğer meslektaşlarının da bu bilgiye adil kullanımdan doğan hak ile ücretsiz erişebilmesi bilgi üretimini canlandıracaktır.

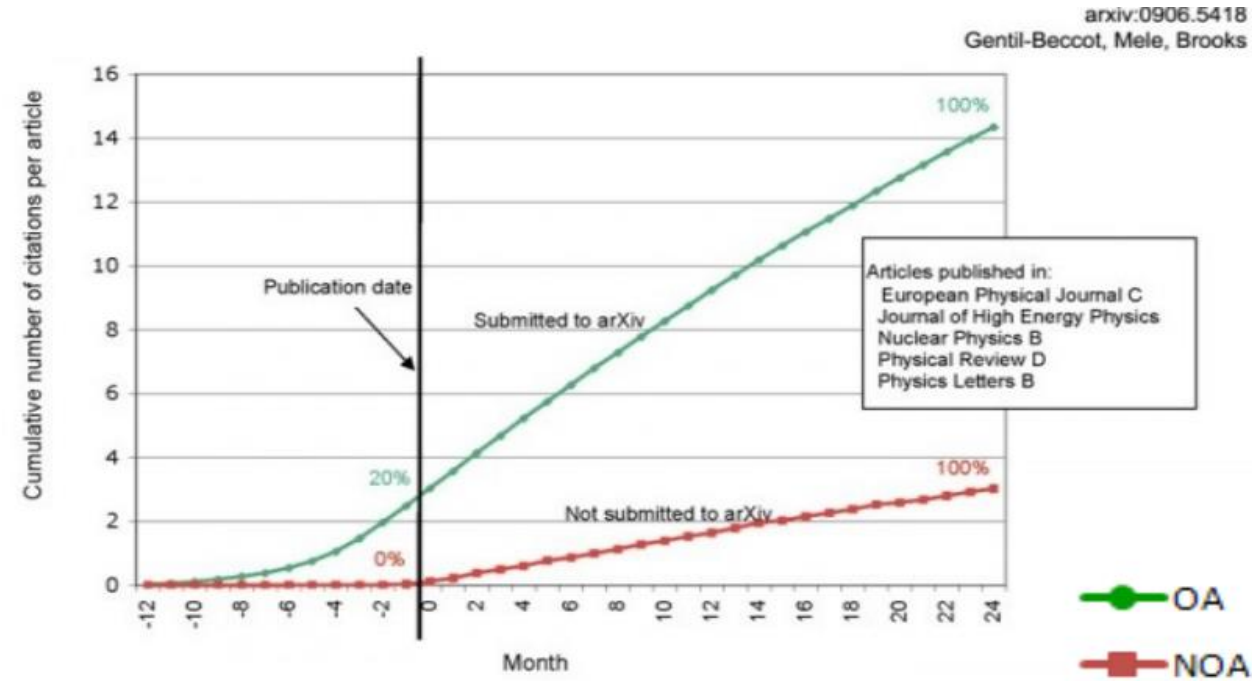
Bu sayede ;

Neden Açık Erişim?

✓ Atıf Oranlarını Artırır

Atıf oranlarında yüzde 50 ile yüzde 300 arasında artışa katkıda bulunur.

Science-Metrix yakın tarihli bir araştırma sonucuna göre; açık erişim makalelerinin atıf avantajına sahip olduğunu ve abonelik modeli altında yayınlanan diğer yayınlardan % 50 daha yüksek bir araştırma etkisi olduğunu göstermiştir

Kristin Antelman, **Do Open-Access Articles Have a Greater Research Impact?**

Neden Açık Erişim?

✓ Farklı Arama Motorlarından Yayın Erişimi

Yayıncı açısından yayının görünürlüğünü artırmak, araştırmacı açısından ise daha fazla çalışma alanı sunması yoluyla oldukça efektif bir etki oluşturur.

OpenDOAR

Neden Açık Erişim?

✓ İntihal Oranları Azalır

Bazı yayıncılar yayın görünürlüğünün artmasıyla intihallerin de artacağı korkusuna kapılır. Oysa açık erişimdeki bir yayının intihal programları tarafından bulunması çok daha rahat olacağı için bu kanı tersine dönecek ve intihal riski ortadan kalkacaktır.

Neden Açık Erişim?

✓ Bilim Pazarlaması Önlenir

Yüksek dergi fiyatları ve bilimsel veri tabanı ticaretinin önüne geçerek araştırmacıların maliyetsiz bir şekilde bilgiye ulaşmalarını sağlar.

Neden Açık Erişim?

- Ücretli abonelikleri bulunan veri tabanlarının son yıllarda hızla gelişip bilgi aktarımına önemli bir katkı sağladığı elbette inkar edilemez.
- Ancak artan maliyetler, sadece imkanı olan, veri tabanlarına daha çok harcama yapabilen kurumlardaki akademik araştırma gruplarının yayınlara erişebilmesini sağlamaktadır.

Neden Açık Erişim?

Ayrıca veri tabanlarının çok büyük bir kısmının yabancı kaynaklı olması sebebiyle ülkemizde aynı araştırmaları yapan farklı araştırmacı veya araştırma grupları arasında iletişimde kopukluk da ortaya çıkarmaktadır.

Dolayısıyla alanında uzman, bilgi üretimi yapabilecek birçok araştırmacı ve araştırma grubunun kurumların imkansızlıkları sebebiyle bilgiye erişimde sorun yaşaması ve bilimsel iletişim ağının oluşamaması nitelikli bilgi üretimini kısıtlamaktadır.

- Türkiye’de kurumsal akademik arşiv çalışmaları 2000’li yıllarda başlamıştır. Ancak özellikle son birkaç yıldır ciddi bir ivme kazanmıştır.

- Dönemin YÖK Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ, 10 Ocak 2019 tarihinde gerçekleştirilen Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) toplantısında bilim dünyası için çok önemli ve bütün dünyanın gündeminde olan “Açık Bilim ve Açık Erişim” konusunda, YÖK bünyesinde yürütülen çalışmalar hakkında açıklamalarda bulunmuş ve bu konudaki gelişmeler ulusal basında da yer almıştır.

Ülkemizde Açık Erişim Çalışmaları

- Bu kapsamda içerisinde rektörler, ilgili öğretim üyeleri, TÜBİTAK temsilcisi, kütüphane ve dokümantasyon alanında yetkin çalışanların yer aldığı “Açık Bilim ve Açık Erişim Çalışma Grubu” kurulmuştur. Çalışma Grubu, 25.12.2018 tarihinde gerçekleştirdiği ilk toplantısında; ülkemizdeki bütün üniversitelerde uluslararası standartlarda “Açık Akademik Arşiv Sistemi” kurulması, üniversite arşivlerinin “Avrupa Açık Erişim Altyapısı (OpenAIRE)” ile bütünleşmesinin sağlanması, “Akademisyenlerin Araştırmacı Numaraları (ORC-ID veya benzeri)” kullanımına özen gösterilmesi konularını gündemine almıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 20/02/2019-1692

 T. C.
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI
Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı

Sayı : 36054236-806.02.04-
Konu : Açık Bilim ve Açık Erişim

YÖK (Evrak Evrak Birimi)
Kevit No : 12807
18.02.2019 09:40:11 tarihinde
Hava Durumunda
Kevit yapılmıştır

DAĞITIM YERLERİNE

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ, 10 Ocak 2019 tarihinde gerçekleştirilen Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) toplantısında bilim dünyası için çok önemli ve bütün dünyanın gündeminde olan “Açık Bilim ve Açık Erişim” konusunda, YÖK bünyesinde yürütülen çalışmalar hakkında açıklamalarda bulunmuş ve bu konudaki gelişmeler ulusal basında da yer almıştır.

Bu kapsamda içerisinde rektörler, ilgili öğretim üyeleri, TÜBİTAK temsilcisi, kütüphane ve dokümantasyon alanında yetkin çalışanların yer aldığı “Açık Bilim ve Açık Erişim Çalışma Grubu” kurulmuştur. Çalışma Grubu, 25.12.2018 tarihinde gerçekleştirdiği ilk toplantısında; ülkemizdeki bütün üniversitelerde uluslararası standartlarda “Açık Akademik Arşiv Sistemi” kurulması, üniversite arşivlerinin “Avrupa Açık Erişim Altyapısı (OpenAIRE)” ile bütünleşmesinin sağlanması, “Akademisyenlerin Araştırmacı Numaraları (ORC-ID veya benzeri)” kullanımına özen gösterilmesi konularını gündemine almıştır.

Açık bilim ve açık erişim konusunda YÖK tarafından atılacak somut adımlar arasında:

- 1-Üniversitelerde açık bilim ve açık erişim çalışmalarından sorumlu rektör ya da rektör yardımcısı başkanlığında bir komisyon kurulması ve bu konuda farkındalığın artırılması için akademisyenlerin katılımıyla toplantılar düzenlenmesi,
- 2-Açık erişimdeki dergilerde yayın yapılması ve açık ders malzemesi üretiminin teşvik edilmesi amacıyla Akademik Tesvik Yönetmeliğinde düzenleme yapılması,
- 3-YÖK tarafından düzenlenecek eğitim toplantılarına üniversitelerin ilgili personelinin katılımının sağlanması,
- 4-Üniversiteler tarafından yapılan çalışmaların ve akademik arşivlerdeki yayın sayılarının altı aylık periyotlar ile YÖK’ün belirleyeceği yöntem ve formatta rapor edilmesi, ve benzeri girişimlerin başlatılması yer almaktadır.

Bu çalışmalar kapsamında üniversitelerden beklentilerimiz aşağıda belirtilmiştir:

- 1-Üniversitelerde açık bilim ve açık erişimle ilgili çalışmaların sorumlu rektör/rektör yardımcısı başkanlığında bir komisyon kurulması ve üniversite içerisinde açık bir ekosistem oluşturulması amacıyla akademisyenler için farkındalık toplantıları düzenlenmesi,
- 2-Uluslararası standartlarda Açık Akademik Arşiv Sisteminin kurulması,
- 3-Akademik Arşiv sorumlusu olarak bir kütüphaneci belirlenmesi,
- 4-YÖK tarafından gönderilecek çerçeveye Açık Bilim Politikası temel alınarak üniversitenizin Açık Bilim Politikasının hazırlanması,
- 5-Akademik Arşiv içeriğine erişimi tekil bir web adresi ile sağlayacak Handle üyeliğinin yapılması,
- 6-Akademik Arşivlerin uluslararası harmonizasyon ve listeleme sistemlerine (TAA, OAI, BASE, OpenDOAR, ROAR, OpenAIRE, ROARMAP, DSpace) kayıt edilmesi,
- 7-Akademik Arşive kayıt yapılan yazarların ORC-ID’lerinin kayıtlara eklenmesi, ORC-ID’si olmayan yazarlara ORC-ID alınmak suretiyle kayıtlara eklenmesi,
- 8-Akademik Arşivlerin, TÜBİTAK Türkiye Akademik Arşivi ve uluslararası harmonizasyon sistemlerine uluslararası standartlarda veri sağlanması için OAI-PMH standartlarına göre veri üretimi,

9-Akademik yükseltmede değerlendirilen yayınların akademik arşivde bulunmamasının teşvik edilmesi,
10-Kurumsal akademik arşivlerin ivedilikle uluslararası standartlarda işler hale gelmesi için nitelikli insan kaynağı dahil olmak üzere gerekli her türlü desteğin verilmesi,
11-Açık erişimdeki dergilerde yayın yapılmasının ve açık ders malzemesi üretiminin teşvik edilmesi,
12-YÖK tarafından düzenlenecek toplantılara ilgili personelin katılımının sağlanması,
13- Yükseköğretim Bilgi Sistemi (YÖKSIS) üzerinden erişime açılacak olan ve bir örneği bilgilendirme amacıyla ilişikte gönderilen “Kurumsal Akademik Arşiv Bilgi Formu” nun Haziran ve Aralık aylarının son günü itibarıyla altı aylık periyodlar halinde doldurulması, gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ
Başkan

Ek: Kurumsal Akademik Arşiv Bilgi Formu

Dağıtım:
Gereği:
Üniversitelere

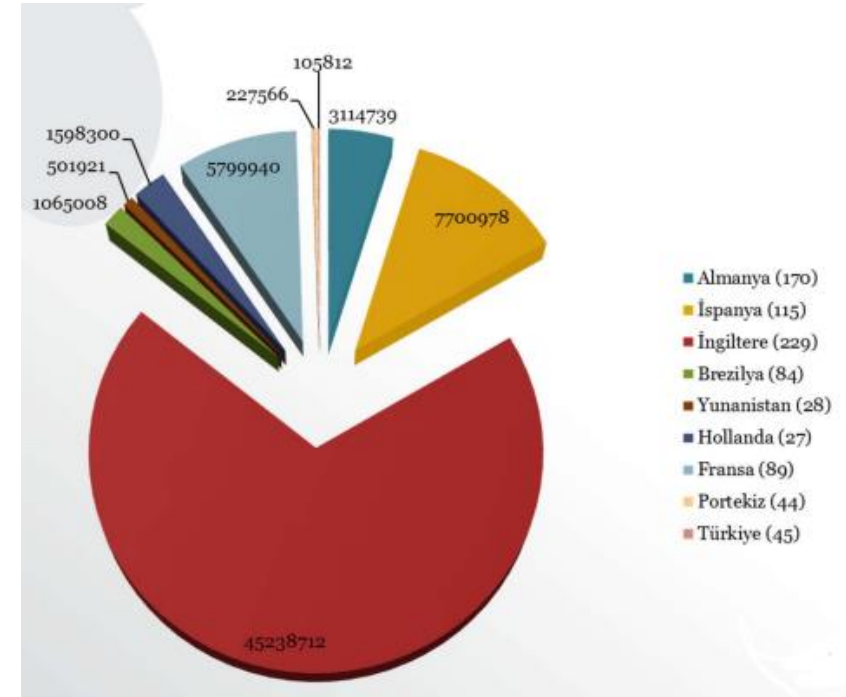
Bilgi:
TÜBİTAK-ULAKBİM’e

9. Cad. 06539 Bilkent / ANKARA
Telefon: (0312) Faks: (0312)
e-posta: @yok.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin İletişim :
Elektronik Ağ : www.yok.gov.tr

Ülkemizde Açık Erişim Çalışmaları

- Bu çalışmaların ardından 2015 yılında DOAR verilerine göre 115.000 açık erişimli yayına sahip olan ülkemiz günümüzde 2 Milyon yayını aşmıştır.

Open Doar'ın 2015 kayıtlarına göre Türkiye, 115.220 olarak güncellenmiştir.

- Üniversitemiz de YÖK'ün bu girişimi ile beraber açık arşiv sahasına 2019'da adım attı.
- ✓ Akademik Arşiv Sistemimiz kuruldu.
- ✓ Açık Arşiv Politikamız oluşturuldu.
- ✓ Kütüphanemizce veri girişlerine başlandı.

- Sistemde kurumumuza ait yaklaşık 6000 makale, tez, dergi gibi yayınlar dijital ortamda tüm kullanıcıların hizmetine sunuldu.

- D-Space yazılımı ile hizmet verdiğimiz bu bilgi ağını BASE, OPEN AİRE, OPEN DOAR, ROAR gibi uluslararası bilimsel yayınların bulunduğu büyük havuza da entegre ettik.

- acikarsiv.aydin.edu.tr adresine girerek istisnasız dünyanın her yerinden ücretsiz ve engelsiz bu verilere ulaşım sağlanabilmektedir.

İAÜ Açık Erişim

Welcome to Istanbul Aydın University Open Digital Repository

DOI, ORC-ID, HANDLE Nedir?

- DOI: Akademik Yayının Kimlik Numarası

Digital Object Identifier (Dijital Nesne Tanımlayıcı), internet üzerinde yayınlanan içeriğe kolay erişimi sağlayan benzersiz numaralandırma ve erişim sistemidir.

- ORC-ID:Yazarın Kimlik Numarası

Tek bir dijital kimlik kullanmak suretiyle, bir araştırmacıya ait araştırma çıktılarının tamamının tek bir hesap altında toplanmasıdır

- Handle: Yayının İnternet Adresi (ikametgah Adresi gibi)

Handle (Kulp), ortak kayıt servisi CNRI tarafından atanan tekil kaynak erişim adresidir.

Saygılarımla, Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Her türlü sorularınız için aşağıdaki kanallardan benimle iletişime geçebilirsiniz.

Oğuzhan Sandıkciöğlu
İAÜ Bilgi Merkezi Uzmanı
Açık Erişim Sorumlusu
oguzhansandikcioglu@aydin.edu.tr
0546 776 54 22

